

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuomioistuimien turvatarkastuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettua lakia siten, että turvatarkastustoimenpiteet voitaisiin kohdistaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuimien asiakkaisiin silloin, kun näillä viranomaisilla on yhteinen sisäänkäynti tai yhteinen asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa.

Oikeustaloissa toimii tuomioistuimien lisäksi myös muita oikeushallinnon viranomaisia. Useissa oikeustaloissa oikeushallinnon eri viranomaisten asiakaspalvelut on keskitetty yhdelle alueelle, jonne asiakasliikenne kulkee yhden yhteisen sisäänkäynnin kautta. Tuomioistuimien turvatarkastukset on toteutettu joissain oikeustalossa siten, että kaikki taloon tulevat asiakkaat turvatarkastetaan riippumatta siitä, minkä viranomaisen asiakkaita he ovat. Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettu laki koskee kuitenkin vain tuomioistuimia. Näin ollen voi syntyä tilanteita, joissa turvatarkastustoimenpiteet kohdistetaan muun oikeushallinnon viranomaisen asiakkaaseen ilman selkeää oikeudellista perustaa.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää lainsäädäntöä ja mahdollistaa kaikkien oikeushallinnon viranomaisten asiakkaiden turvatarkastukset niissä tilanteissa, joissa viranomaisilla on yhteinen sisäänkäynti tai asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa.

Ehdotuksen mukaan oikeushallinnon viranomaisilla tarkoitetaan tuomioistuimien ohella Syyttäjälaitosta, Ulosottolaitosta, valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirin oikeusapu- ja edunvalvontatoimistoa sekä Rikosseuraamuslaitoksen rikosseuraamuskeskuksen yhdyskuntaseurauksetoimistoa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Lainsäädäntö	3
2.2 Oikeushallinnon viranomaisten toimipisteet ja turvatarkastukset.....	4
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
5 Lausuntopalaute	7
6 Säännöskohtaiset perustelut	7
7 Voimaantulo	7
8 Toimeenpano ja seuranta	7
9 Suhde muihin esityksiin.....	7
9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	7
9.2 Suhde talousarvioesitykseen	7
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	7
LAKIEHDOTUS	10
Laki turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta	10
LIITE	11
RINNAKKAISTEKSTI.....	11
Laki turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta	11

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies kiinnitti vuonna 1997 valtioneuvostolle osoittamassaan kirjeessä huomiota tuomioistuimissa järjestettävien turvatarkastusten lainmukaisuuteen. Tarkastusten järjestämisestä ei ollut lakitasoisia säännöksiä. Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettu laki (1121/1999) antoi oikeudellisen perustan tuomioistuimissa järjestettäville turvatarkastuksille.

Edellä mainitussa kirjeessään samaten kuin päätöksessään 12.6.2002 (299/4/00) apulaisoikeusasiamies on todennut, että julkisella vallalla on velvollisuus huolehtia julkisten oikeudenkäyntien ja niihin osallistuvien turvallisuudesta. Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetun lain perusteluissa korostetaan julkisen vallan positiivisia toimintavelvoitteita yhteiskunnan jäsenten suojaamiseksi oikeudenvastaisilta teoilta.

Julkisen vallan velvollisuus huolehtia perustuslain 7 §:n 1 momentissa perusoikeutena suojatun henkilökohtaisen turvallisuuden toteutumisesta ei sido vain tuomioistuinta, vaan kaikkia viranomaisia.

Apulaisoikeuskansleri on kiinnittänyt 15.8.2016 kanteluratkaisussaan (OKV/98/1/2016) huomiota siihen, että turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetussa laissa ei ole otettu huomioon sitä mahdollisuutta, että tuomioistuimen käyttämässä rakennuksessa saattaa sijaita muita oikeushallinnon viranomaisia. Mainitun ratkaisun mukaan muiden viranomaisten asiakkaiden turvatarkastamista yhteisellä sisäänkäynnillä ei voida pitää oikeudellisesti tyydyttävänä, vaikka turvatarkastus ei objektiivisesti arvioiden aiheuttaisikaan sen kohteeksi joutuvalla vähäistä suurempaa haittaa. Kanteluratkaisun antamisen aikaan oikeusministeriössä oli meneillään lainsäädäntöhanke (OM 14/31/2014), jonka tarkoituksena oli laajentaa turvatarkastuksia koskeva laki koskemaan kaikkia oikeushallinnon viranomaisia. Mainittu lainsäädäntöhanke keskeytyi valmisteluvaiheessa eikä se johtanut lainsäädäntömuutoksiin.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Hallituksen esityksen luonnoksesta järjestettiin lausuntokierros [...]. Luonnosta koskevat lausunnot ja muut hankkeen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla oikeusministeriön verkkosivustolta ja valtioneuvoston verkkosivustolta tunnuksella [...].

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö

Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettu laki tuli voimaan 1.1.2000. Lakiin on tehty sen voimaantulon jälkeen useampia, lähinnä teknisluonteisia muutoksia. Viimeisimpinä muutoksina lain 1 ja 5 §:ää on muutettu 28.1.2022 annetulla lailla 101/2022, jonka voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Viimeisin muutos liittyy suullisen todistelun tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseen (HE 133/2021 vp).

Turvataarkastuksista tuomioistuimissa annettu laki koskee kaikkia tuomioistuimia. Lakia sovelletaan myös viranomaisiin, jotka järjestävät suullisia käsittelyjä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) nojalla. Tällaisia viranomaisia ovat tällä hetkellä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta, opintotuen muutoksenhakulautakunta, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta eli tietyissä Vakuutus-oikeuden asiaryhmissä ensimmäisenä muutoksenhakuasteena toimivat lautakunnat.

Turvataarkastus voidaan kohdistaa kaikkiin tuomioistuimen tiloihin saapuviin ja siellä oleviin henkilöihin sekä heillä mukanaan oleviin tavaroihin. Turvataarkastus on järjestettävä niin, ettei siitä aiheudu tarpeetonta häiriötä tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

Lakiin sisältyvät säännökset turvataarkastustoimenpiteistä ja henkilöistä, jotka voivat toimia turvataarkastajina. Poliisi ja tuomioistuimen palveluksessa oleva henkilö voivat toimia turvataarkastajana. Turvataarkastuksia voidaan hankkia myös ostopalveluna, jolloin turvataarkastajan on oltava poliisiin tehtävään hyväksymä. Turvataarkastus voidaan toimittaa metallinilmaisimella tai muulla teknisellä laitteella. Henkilöntarkastus voidaan toimittaa myös muulla tavoin.

Tuomioistuimeen saapuvan henkilön mukana olevat tavarat voidaan tarvittaessa tutkia sekä ottaa häneltä pois esineet ja aineet, joilla voidaan vaarantaa turvallisuutta tai järjestystä taikka vahingoittaa omaisuutta. Turvataarkastajalla on oikeus poistaa henkilö tuomioistuimesta, jos hän kieltäytyy turvataarkastuksesta. Henkilön poistamiseksi turvataarkastaja voi laissa säädetyin rajoituksin käyttää tarvittaessa voimakeinoja. Ainoastaan tuomioistuimen palveluksessa oleva virkamies saa käyttää voimakeinoja henkilön poistamiseksi tuomioistuimesta, jollei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Laki ei velvoita tuomioistuimia järjestämään turvataarkastuksia. Turvataarkastusten järjestäminen ja se, missä laajuudessa niitä järjestetään, on tuomioistuimen harkinnassa. Lain perusteluissa todetaan, että olosuhteet ja tarpeet eri tuomioistuinten välillä vaihtelevat huomattavasti. Taloudellistakaan syistä ei ole katsottu järkeväksi hankkia teknisiä laitteita ja sitoa työvoimaa turvataarkastuksiin tarpeettoman laajasti.

Turvataarkastajina tuomioistuimissa toimivat pääsääntöisesti yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015) tarkoitetut vartijat, joiden oikeudet voimakeinojen käyttöön määräytyvät mainitun lain nojalla. Lain 83 §:n 2 momentin mukaan turvallisuusalan elinkeinolluvan haltijan palveluksessa oleva henkilö voi samanaikaisesti toimia mainitussa laissa tarkoitettuna vartijana sekä turvataarkastuksista tuomioistuimissa annetun lain mukaisissa turvataarkastustehävissä.

Muiden lakiehdotuksessa tarkoitettujen oikeushallinnon viranomaisten osalta ei ole olemassa turvataarkastuksiin liittyvää erityislainsäädäntöä.

2.2 Oikeushallinnon viranomaisten toimipisteet ja turvataarkastukset

Vuoden 2019 alussa käräjäoikeuksien määrä väheni 27:stä 20:een. Sivukanslioineen ja istunto-paikkoineen käräjäoikeuksien toimipaikkoja on tällä hetkellä 39. Myös hovi- ja hallinto-oikeuksien määrää on vähennetty. Hovioikeuksia on 5 ja hallinto-oikeuksia 6. Muutkin lakiehdotuksessa tarkoitetut oikeushallinnon viranomaiset ovat voimakkaasti supistaneet toimipaikkaverkostoaan. Syyttäjälaitoksella on yhteensä 32 toimipaikkaa, joista asiakaspalvelua on 5:ssä toimipisteessä. Oikeusaputoimistoja ja edunvalvontatoimistoja on 22 ja ne toimivat kaikkiaan noin 165 toimipaikassa. Ulosottolaitoksella on yhteensä 64 toimipaikkaa. Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimistoja on 12 ja niiden toimipaikkoja sijaitsee 23 paikkakunnalla. Näistä toimipaikoista neljä sijaitsee oikeustaloissa.

Oikeushallinnon viranomaisten toimitilojen hankintaa ja suunnittelua on ohjattu jo yli kymmenen vuoden ajan Oikeushallinnon toimitila- ja työympäristökonseptin avulla. Konseptin tarkoituksena on yhtenäistää toimitilojen suunnittelua ja edistää parhaiden käytäntöjen toteutumista kaikissa toimitilalahankkeissa. Konsepti ohjaa sekä uusien toimitilojen suunnittelua, että vanhojen toimitilojen korjausta ja kehittämistä.

Oikeushallinnon työympäristö- ja toimitilakonsepti sisältää keskeisimmät strategiset linjaukset ja ratkaisumallit oikeushallinnon toimitilojen kehittämiseksi. Konseptin linjauksien mukaan toimitilojen rakennus- ja peruskorjaushankkeissa pyritään siihen, että kiinteistössä olisi yksi yhteinen pääsisäänkäynti kaikille siellä asioiville oikeushallinnon asiakkaille. Henkilökunta kulkee omista sisäänkäynneistä. Tavoitteena on, että viranomaisilla olisi yksi yhteinen eteisaula säätelemässä asiakkaiden kulkua kaikkiin viranomaisiin ja että lähtökohtaisesti kaikkien asiakkaiden turvatarkastus mahdollistetaan. Tuomioistuimen istuntosaleihin menevät asiakkaat tarkastetaan aina, ja tarkastuspiste pyritään sijoittamaan siten, että se mahdollistaa myös muiden asiakkaiden tarkastamisen. Kaikki oikeushallinnon asiakaspalvelutoiminnot keskitetään yhdelle alueelle kiinteistössä. Eri viranomaiset ja asiakasryhmät huomioidaan osoittamalla keskitetyltä palvelualueelta tiloja sekä yhteiseen että viraston omaan käyttöön. Kaikkien asiakkaiden vastaanotto tapahtuu palvelutiloissa. Edellä kuvatulla järjestelyllä yksi turvatarkastuspiste on riittävä, vaikka samassa kiinteistössä toimisi useampia viranomaisia. Yleisesti ottaen yhteisen sisäänkäynnin ja asiakaspalvelualueen voidaan arvioida olevan kustannustehokas ratkaisu verrattuna siihen, että kaikilla oikeushallinnon viranomaisilla olisi kokonaan erilliset asiakaspalvelualueet ja erilliset sisäänkäynnit.

Valtion toimitilastrategia on uudistettu vuonna 2021. Uusi toimitilastrategia ohjaa vahvasti toimitilojen yhteiskäyttöisyyteen. Yhteiskäyttöisyyttä rajoittavana tekijänä on tunnistettu esimerkiksi toiminnan riippumattomuutta koskevat vaatimukset.

Laki turvatarkastuksista tuomioistuimissa koskee ainoastaan tuomioistuimia ja edellä mainittuja suullisia käsittelyjä järjestäviä muutoksenhakulautakuntia. Oikeushallinnon viranomaisten yhteisiä sisäänkäyntejä ja asiakaspalvelualueita on kuitenkin useissa oikeustaloissa. Yhteinen sisäänkäynti on esimerkiksi Helsingin, Espoon, Turun, Oulun ja Tampereen oikeustaloissa. Lisäksi oikeushallinnon viranomaisten yhteisiä asiakassisäänkäyntejä on suunniteltu toteutettavaksi Vantaan oikeustalon peruskorjaushankkeessa ja Porin uuden oikeustalon rakennushankkeessa.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selkeyttää turvatarkastuksia koskevaa lainsäädäntöä ja mahdollistaa kaikkien oikeushallinnon virastojen asiakkaiden turvatarkastukset niissä tilanteissa, joissa virastoilla on yhteinen sisäänkäynti tai asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettua lakia muutettaisiin siten, että sen 2 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti. Uuden 3 momentin mukaan turvatarkastustoimenpiteet voitaisiin kohdistaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuimien asiakkaisiin silloin, kun näillä oikeushallinnon viranomaisilla on yhteinen sisäänkäynti tai yhteinen asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa. Turvatarkastukseen näissä tiloissa sovellettaisiin, mitä tässä laissa säädetään turvatarkastuksista tuomioistuimissa.

Kyseessä olisi edelleen tuomioistuimen turvatarkastus. Turvatarkastuksen järjestämisestä ja sen laajuudesta päättäisi edelleen tuomioistuin. Näiltä osin lakiin ei ehdoteta muutoksia.

Muulla oikeushallinnon viranomaisella tarkoitetaan tässä ehdotuksessa Syyttäjälaitosta, Ulosottolaitosta, valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirin oikeusapu- ja edunvalvontatoimistoa sekä Rikosseuraamuslaitoksen rikosseuraamuskeskuksen yhdyskuntaseuraamustoimistoa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Niissä oikeus- tai virastotaloissa, joissa turvatarkastuksia järjestetään tai on järjestetty, viranomaiset ovat käytännössä havainneet, että turvatarkastuksilla on merkittävä järjestyshäiriötä ennalta ehkäisevä vaikutus. Turvatarkastusten järjestäminen niissä oikeushallinnon viranomaisissa, joilla on yhteinen sisäänkäynti tuomioistuimen kanssa, lisää viranomaisten toimitilojen turvallisuutta niin asiakkaiden kuin henkilökunnankin osalta. Lisäksi turvatarkastuksen ulottaminen myös muiden oikeushallinnon viranomaisten asiakkaisiin selkeyttää turvatarkastusten järjestämistä oikeustaloissa. Kaikkien asiakkaiden turvatarkastaminen mahdollistaa sen, että samalla asiakaspalvelualueella ei ole tarkastettuja ja tarkastamattomia henkilöitä.

Tällä hetkellä yhteisiä sisäänkäyntejä ja asiakaspalvelualueita tuomioistuimien kanssa on pääasiassa Ulosottolaitoksen ja Syyttäjälaitoksen toimipisteillä. Näiden viranomaisten asiakkaisiin voitaisiin ehdotuksen mukaisesti kohdistaa turvatarkastustoimenpiteitä. Syyttäjälaitoksen asiakaspalvelupisteiden asiakasmäärät ovat varsin pieniä. Näin ollen voidaan arvioida, että ehdotuksen mukaiset turvatarkastustoimenpiteet kohdistuisivat suurimmalta osin Ulosottolaitoksen asiakkaisiin.

Tuomioistuimien turvatarkastukset toteutetaan lähes poikkeuksetta siten, että kaikki tuomioistuimen tiloihin saapuvat asiakkaat turvatarkastetaan. Turvatarkastuksessa asiakkaat kulkevat metallinilmaisportin läpi ja asiakkaiden mukana olevat tavarat tarkastetaan läpivalaisulaitteilla. Henkilöntarkastuksia tehdään ainoastaan harvoin ja vain silloin kun on perusteltu aihe epäillä, että henkilöllä on mukanaan kielletty esine tai aine. Näin ollen pääosaan asiakkaista kohdistuu vain niitä turvatarkastustoimenpiteitä, joilla puututaan vain vähäisessä määrin heidän henkilökohtaiseen koskemattomuuteensa.

Esityksellä ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettu laki ei velvoita tuomioistuimia järjestämään turvatarkastuksia. Lakiin nyt ehdotettu muutos ei myöskään anna muille oikeushallinnon viranomaisille itsenäistä päätäntävaltaa järjestää turvatarkastuksia omissa tiloissaan. Niissä oikeushallinnon toimitiloissa, joissa tuomioistuimella on yhteinen sisäänkäynti muiden oikeushallinnon viranomaisten kanssa, on turvatarkastus pääsääntöisesti jo olemassa. Turvatarkastettavien henkilöiden määrän vähäinen lisääntyminen ei sinällään vaikuta turvatarkastuksien järjestämisestä syntyviin menoihin, vaikka turvatarkastajien työmäärä lisääntyikin. Turvatarkastuksista aiheutuvat kustannukset olisi mahdollista jakaa niiden virastojen kesken, joiden asiakkaita turvatarkastetaan yhteisillä sisäänkäynneillä.

5 Lausuntopalaute

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.]

6 Säännöskohtaiset perustelut

2 §. *Turvatarkastuksesta päättäminen ja turvatarkastuksen kohteet.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan turvatarkastuksessa voitaisiin tarkastaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuimien tiloihin saapuvat ja siellä olevat henkilöt sekä heillä mukanaan olevat tavarat silloin, kun viranomaisen tiloihin on yhteinen sisäänkäynti tai asiakaspalvelutila tuomioistuimen kanssa. Turvatarkastukseen näissä tiloissa sovellettaisiin, mitä tässä laissa säädetään turvatarkastuksista tuomioistuimissa.

Muilla oikeushallinnon viranomaisilla tarkoitettaisiin tuomioistuimien ohella Syyttäjälaitosta, Ulosottolaitosta, valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirin oikeusapu- ja edunvalvontatoimistoa sekä Rikosseuraamuslaitoksen rikosseuraamuskeskuksen yhdyskuntaseuraamustoimistoa.

Ehdotettu uusi 3 momentti mahdollistaisi lain 5 §:n mukaiset turvatarkastustoimenpiteet ja 6 §:n mukaisen tiloista poistamisen myös muiden oikeushallinnon viranomaisen asiakkaiden ja tilojen osalta niissä tilanteissa, joissa oikeushallinnon viranomaisen tiloihin on yhteinen sisäänkäynti tai asiakaspalvelutila tuomioistuimen kanssa. Näissä tiloissa tehtäviin turvatarkastuksiin sovellettaisiin, mitä laissa säädetään turvatarkastuksista tuomioistuimissa. Muut oikeushallinnon viranomaiset eivät saisi erillistä päätäntävaltaa järjestää turvatarkastuksia itsenäisesti muissa omissa tiloissaan. Uusia turvatarkastustoimenpiteitä ei ehdoteta säädettäväksi.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2024.

8 Toimeenpano ja seuranta

[Lisätään tarvittaessa ennen esityksen antamista.]

9 Suhde muihin esityksiin

9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

[Lisätään tarvittaessa ennen esityksen antamista.]

9.2 Suhde talousarvioesitykseen

[Lisätään tarvittaessa ennen esityksen antamista.]

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen mukaan turvatarkastustoimenpiteet voitaisiin kohdistaa myös muun oikeushallinnon viranomaisen asiakkaisiin silloin, kun sisäänkäynti tai asiakaspalvelutilat ovat yhteiset tuomioistuimen kanssa.

Esitys liittyy näin ollen perustuslain 7 §:ään, jossa säädetään oikeudesta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Pykälän 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.

Esityksen mukaan voimassa olevan lain mukaisia turvatarkastustoimenpiteitä voitaisiin kohdistaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten asiakkaisiin vain silloin, kun viranomaisilla on yhteinen asiakassisääntely tai asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa. Kysymyksessä ei olisi uusien turvatarkastustoimenpiteiden säätäminen, vaan voimassa olevan lain mukaisten toimenpiteiden kohdistaminen toiseen henkilö- ja asiakasryhmään rajatuissa tilanteissa. Kyse olisi edelleen tuomioistuimen turvatarkastuksesta, jonka järjestämisestä ja laajuudesta päättäisi tuomioistuin.

Turvatarkastuksia voitaisiin edelleen järjestää lain tarkoituksen mukaisesti, eli turvallisuudesta huolehtimiseksi, järjestyksen turvaamiseksi ja omaisuuden suojelemiseksi. Edellä kohdassa 1.1 selostetulla tavalla julkisen vallan velvollisuus huolehtia perustuslain 7 §:n 1 momentissa perusoikeutena suojatun henkilökohtaisen turvallisuuden toteutumisesta ei sido vain tuomioistuinta, vaan kaikkia viranomaisia. Turvatarkastuksia koskevan lainsäädännön selkeyttäminen ja turvatarkastustoimenpiteiden ulottaminen ehdotetulla tavalla myös muiden oikeushallinnon viranomaisten asiakkaisiin lisäisi niin asiakkaiden, kuin viranomaisten henkilökunnan turvallisuutta.

Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettu laki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 2/1999 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut turvatarkastuksen metallinpaljastinta tai muuta sellaista laitetta käyttäen vain vähäiseksi henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttumiseksi ja perusoikeussuojan kannalta ongelmattomaksi järjestelyksi (PeVL 2/1999 vp s. 2, PeVL 16/2004 vp s. 5 ja PeVM 3/2008 vp s. 4).

Henkilöntarkastus puuttuu tarkastettavan koskemattomuuteen metallinpaljastimen käyttöä enemmän. Henkilöntarkastus on voimassa olevan lain mukaan mahdollista tehdä kuitenkin vain silloin, kun on perusteltua aihetta epäillä, että henkilöllä on mukanaan lain tarkoittama esine tai aine, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle tai järjestykselle tai jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen. Näin ollen kaikki lain mahdollistamat turvatarkastustoimenpiteet eivät kohdistuisi automaattisesti kaikkiin asiakkaisiin. Sääntely vastaa muiden viranomaisten turvatarkastuksista säädettyä. Perusteltu syy epäillä, että henkilöllä olisi mukanaan kielletty esine, aine tai valmiste, on henkilöntarkastuksen edellytys saavuttaessa myös esimerkiksi poliisin toimitiloihin (poliisilain (872/2011) 3 luvun 2 §), eduskuntaan (turvatoimista eduskunnassa annetun lain (364/2008) 6 §) ja Maahanmuuttovirastoon (turvatoimista Maahanmuuttovirastossa annetun lain (717/2018) 9 §).

Perustuslain 21 §:n 2 momentin nojalla käsittelyn julkisuus tuomioistuimissa turvataan lailla. Oikeudenkäynnin julkisuuden turvaamisen eräs lähtökohta on, ettei oikeutta olla läsnä ja seurata oikeudenkäynnin kulkua saa rajoittaa. Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 14 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on oikeus olla läsnä asian julkisessa käsittelyssä, jollei mainitussa laissa tai muussa laissa toisin säädetä. Esityksessä ehdotetulla muutoksella ei ole vaikutusta oikeudenkäynnin julkisuusperiaatteen toteutumiseen.

Edellä olevasta seuraa, että ehdotuksessa esitetyillä muiden oikeushallinnon viranomaisten asiakkaisiin kohdistetuilla turvatarkastustoimenpiteillä ei puututtaisi mielivaltaisesti näiden asiakkaiden henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Esitys on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä ja oikeassa suhteessa sillä tavoiteltavaan päämäärään nähden.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämismenettelyssä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetun lain (1121/1999) 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Turvatarkastuksesta päättäminen ja turvatarkastuksen kohteet

Turvatarkastuksessa voidaan tarkastaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuimien tiloihin saapuvat ja siellä olevat henkilöt sekä heillä mukanaan olevat tavarat silloin, kun oikeushallinnon viranomaisen tiloihin on yhteinen sisäänkäynti tai asiakaspalvelutila tuomioistuimen kanssa. Turvatarkastukseen näissä tiloissa sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään turvatarkastuksista tuomioistuimissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

Laki

turvatar­kastuksista tuomioistuimissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetun lain (1121/1999) 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
2 §	2 §
<i>Turvatar­kastuksesta päättäminen ja turvatar­kastuksen kohteet</i>	<i>Turvatar­kastuksesta päättäminen ja turvatar­kastuksen kohteet</i>

(lisätään)

Turvatar­kastuksessa voidaan tarkastaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuimien tiloihin saapuvat ja siellä olevat henkilöt sekä heillä mukanaan olevat tavarat silloin, kun oikeushallinnon viranomaisen tiloihin on yhteinen sisää­nkäynti tai asiakaspalvelutila tuomioistuimen kanssa. Turvatarkastukseen näissä tiloissa sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään turvatarkastuksista tuomioistuimissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..